

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1895, kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af dels väckt motion om ändring af §§ 72 och 73 riksdagsordningen, dels ock motioner om ändrad lydelse af § 72 riksdagsordningen.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 157, har herr A. V. Ljungman föreslagit, bland annat, att Riksdagen måtte såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändring af §§ 72 och 73 riksdagsordningen:

§ 72.

1. Å hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af *tjugofyra* för hvar år, hvilka till halfva antalet af hvardera kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

2. Revisorerne välja sjelfve inom sig ordförande. *I afseende på omröstning och rätt för revisor att till berättelsen foga sin skiljaktiga mening lände till efterrättelse hvad uti 48 § stadgats för Riksdagens utskott; dock att vid omröstning för beslut om anmärkning blott fordras, att hälften af de närvarandes röster tillstyrkt anmärkningen.*

3. De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer åtta.

Vidare har herr *Cavalli* i motion, n:o 5, inom Första Kammaren hemställt, att § 72 riksdagsordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

(Nuvarande lydelse):

Å hvarje lagtima — — — —
— — fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.

De anmärkningar — — — —
— — vidare behandling.

(Föreslagen lydelse):

Å hvarje lagtima — — — —
— — fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande.

De anmärkningar — — — —
— — vidare behandling.

Uti afgifven berättelse om den år 1886 af Riksdagens revisorer verkställda granskning af statsverkets styrelse och förvaltning under år 1885 anförde revisorerna, att de — som för fullgörande af berörda granskningsarbete, i likhet med hvad under de senast föregående åren egt rum, fördelat sig på tre afdelningar, hvardera afdelningen bestående af fyra ledamöter, nemligen två bland de af Första Kammaren utsedde revisorerna och två bland de af Andra Kammaren valde — i afseende å ärendenas fördelning mellan de olika afdelningarna vidtagit den förändring i hvad som i detta hänseende förut iakttagits, att den förberedande granskningen af samtliga statsverkets räkenskaper öfverlemnats åt den första och den andra af dessa afdelningar, under det att tredje afdelningen, som vid föregående revisionsförrättningar fått till granskning mottaga, förutom banko- och riksgäldsverkens räkenskaper, äfven viss del af redogörelserna angående statsverket, erhållit uppdrag att uteslutande egna sitt arbete åt den förberedande granskningen af räkenskaperna för Riksdagens verk, detta på den

grund, att sistnämnda afdelning ansetts icke kunna under den korta tid, inom hvilken revisionsförrättningen borde vara avslutad, fullständigt granska räkenskaperna för Riksdagens verk, om dess tid skulle tagas i anspråk äfven för andra förberedande granskningsarbeten. Men att äfven under den sålunda vidtagna förändrade anordningen den tid, som af Riksdagens revisorer kunde egnas åt bedömandet af ifrågavarande penningverks styrelse och förvaltning, vore allt för knappt tillmätt för att kunna medgifva en tillräckligt omfattande och genomgående granskning, framginge, enligt revisorernas åsigt, bland annat deraf, att, medan riksbankens förvaltning i dess helhet underkastades revision af fyra personer, hvilka under de två månader, revisionsförrättningen påginge, derjemte skulle ej allenast egna en förberedande granskning åt riksgäldskontorets förvaltning utan äfven behandla de af statsrevisorernas öfriga afdelningar framställda förslag i anledning af granskningen af statsverkets förvaltning, så vore ett lika antal revisorer tillsatta för en förberedande granskning af hvart och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna, hvilka sistnämnde revisorer egde att för revisionsarbetet använda, vid afdelningskontoret i Göteborg en månad, vid afdelningskontoret i Malmö tre veckor och vid hvart och ett af de öfriga afdelningskontoren två veckor.

Den vid omförmälda revisionsförrättning gjorda fördelning af ärendena hade emellertid, yttrade revisorerna vidare, medfört den olägenhet, att allt för många räkenskaper hopats på hvardera af de två afdelningar, hvilka haft till uppdrag att förberedande granska statsverkets styrelse och förvaltning. Oafsedt den fortgående tillökningen i verksamheten inom Riksdagens verk, hade genom den utveckling, som oafbrutet egt rum inom administrationens olika grenar, och genom bildandet af nya institutioner räkenskapernas omfång och antal allt jemt tilltagit och nått en sådan vidlyftighet, att ej ens den ytligaste granskning kunde egnas dem alla. Särskildt erinrade revisorerna om den under de senare årtiondena tillväxande jernvägsförvaltningen, hvilken under flera år ansetts kräfva en särskild förberedande revision.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ifrågasatte revisorerna, huruvida icke den ändring i gällande bestämmelser angående revisionen af stats-, banko- och riksgäldsverken borde vidtagas, att två delegationer af revisorer årligen af Riksdagen utsåges, den ena, med samma antal medlemmar som Riksdagens nuvarande revisorer, för granskning af statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning, och den andra, med något mindre antal ledamöter, för granskning af riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning.

Med hufvudsaklig anledning af denna revisorernas framställning hafva

sedermåra under hvarterdera af åren 1890, 1891, 1892 och 1893 hos Riksdagen väckts motioner i det af 1886 års revisorer ifrågasatta syfte. Då utskottet hade att vid 1892 års lagtima riksdag behandla en af herr M. Andersson i Stigen i ämnet väckt motion, yttrade utskottet, att det syntes helt naturligt, om i betraktande toges den betydliga utveckling, såväl statsförvaltningen som riksbankens och riksgäldskontorets verksamhet vunnit under det fjerdedels sekel, som förflutit från gällande riksdagsordnings tillkomst, att den af Riksdagen genom dess revisorer nu utöfvade granskning af statsverkets samt riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning icke längre kunde gifva ett fullt tillfredsställande resultat. »Särskildt», anförde utskottet vidare, »torde det med revisionens nuvarande sammansättning och den för granskningen tillmätta korta tid icke vara möjligt för revisorerna att öfver förvaltningen af Riksdagens verk utöfva en tillräckligt omfattande kontroll; och torde det därför vara nödigt att, för så vidt icke revisorernas verksamhet skall blifva allt för ytlig, söka tillföra revisionen större förmåga att behörigen fylla sitt ändamål, än den nu eger. Härvid har utskottet icke kunnat undgå att i första hand fästa sin uppmärksamhet vid det inom revisionen nu rådande arbetssättet. Till befordrande af revisionsförrättningarnas skyndsamma gång sammanträda revisorerna på afdelningar, som hvar för sig åt ärendena egna en förberedande behandling, men alla frågor om anmärkningar eller anmälanden skola alltid slutligen in pleno föredragas och afgöras. Då det emellertid för bedömandet af riksbankens och riksgäldsverkens förvaltning fordras i någon mån andra insigter, än som i allmänhet krävas för granskningen af statsverkets tillstånd och förvaltning, kan ett sådant förfaringssätt icke annat än framstå såsom en oegentlighet, ty, utom den onödiga omgång och tidsutdrägt samt försvårande af revisionsarbetet i dess helhet, som härigenom otvifvelaktigt alltid åstadkommes, måste det anmärkta arbetsättet i de flesta fall hafva till följd, att vid ärendenas behandling in pleno flertalet revisorer komma att deltaga i anmärkningar eller framställningar om förhållanden, hvarmed de icke kunnat eller åtminstone icke haft tillfälle att göra sig förtrogna. Utskottet finner för den skull inrättandet, på sätt 1886 års revisorer ifrågasatt och herr Andersson i sin förevarande motion föreslagit, af en särskild revision för granskning af riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning vara både högst nödigt och nyttigt. Med afseende å sistnämnda gransknings vikt och omfattning synes antalet af dessa revisorer icke kunna sättas lägre än till sex.»

På det att, i enlighet med hvad sålunda framhållits, en särskild revision af Riksdagens verk skulle kunna anordnas och likväl tillräckliga krafter förbehållas för granskning af statsverkets räkenskaper och förvalt-

ning, fann utskottet, att hela antalet af Riksdagens revisorer borde ökas. I afseende å vidden af denna ökning ansåg utskottet, att ledamöternas antal i den revision, som skulle hafva till föremål att granska statsverkets räkenskaper och förvaltning, borde bestämmas till tolf, eller så stort antal, att revisorerna lämpligen kunde fördela sig på tre afdelningar. Genom en sådan tillökning i arbetskrafter skulle, enligt utskottets åsigt, revisionen sättas i stånd att med större uppmärksamhet, än hittills kunnat ske, följa förvaltningens gång äfvensom att inom dess olika grenar gifva uppslag till förbättringar, allt till väsentligt gagn för det allmänna.

I afseende å antalet suppleanter för Riksdagens revisorer ansåg utskottet, att detta lämpligen borde bestämmas till sex för revisorerna af statsverket och till fyra för revisorerna af riksbanks- och riksgäldsverken.

Det af utskottet i enlighet härmed framställda förslag blef emellertid i Första Kammaren förkastadt utan votering, under det att i Andra Kammaren utskottets förslag utan diskussion antogs.

Vid 1893 års riksdag framlades af herr Ljungman, i motion inom Andra Kammaren, alldeles enahanda förslag som det af utskottet år 1892 tillstyrkta och af Andra Kammaren antagna. Utskottet förordade å nyo detta förslag, hvilket emellertid inom Riksdagens kamrar rönte samma öde som 1892.

Då, enligt hvad utskottet funnit, en af de förnämsta orsakerna till den utgång, förevarande fråga fått, åtminstone vid de tvenne sista riksdagar, vid hvilka densamma förelegat till pröfning, torde hafva varit det starka motstånd, som förslaget om inrättande af två från hvarandra skilda revisioner städse mött inom Första Kammaren, föreställer sig utskottet, att ett förslag af sådan beskaffenhet som det nu af herr Ljungman i ämnet framställda, hvilket afser att vinna det eftersträfvade målet att åstadkomma en förstärkning af revisorernas granskningsförmåga uteslutande genom en ökning af revisorernas antal, skall hafva större utsigt till framgång inom Riksdagens båda kamrar än de förslag, som förut i frågan blifvit väckta; och som utskottet finner det vara synnerligen önskvärdt, att Riksdagen inom en snar framtid bereder sina revisorer möjlighet att kunna på ett både för det allmänna och för dem sjelfva mera tillfredsställande sätt, än som under nuvarande förhållanden kan ske, fullgöra sitt ansvarsfulla för- troendeuppdrag, tvekar utskottet icke att uttala sig till förmån för ett förslag, hvilket utskottet anser vara egnadt att i afsevärd grad för revisorerna underlätta ett verksamt granskningsarbete.

Att, såsom herr Ljungman föreslagit, öka antalet af Riksdagens revisorer till tjugofyra, hvilket antal, enligt hvad motionären inom utskottet

franhållit, af honom valts med hänsyn till förhållandet under ståndsrepresentationens tid, synes dock icke vara behöfligt, utan har utskottet ansett det vara för det afsedda ändamålet tillräckligt, att nämnda antal bestämmas till aderton, eller så stort, att vid de förberedande granskningsarbetena statsverkets revisorer kunna fördela sig på tre afdelningar med fyra ledamöter i hvarje, samt de återstående sex revisorererna må kunna egna sig åt den viktiga och omfattande granskningen af riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning.

Antalet suppleanter för Riksdagens revisorer torde i enlighet härmed jemväl böra ökas; och anser utskottet detta antal lämpligen kunna bestämmas till åtta, såsom i herr Ljungmans motion föreslagits.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o att Riksdagen, i anledning af herr Ljungmans motion, n:o 157, i hvad den afser ändrad lydelse af § 72, första stycket, och § 73 riksdagsordningen, måtte antaga följande förslag till ändring af nämnda grundlagsstadganden att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 72.

(Nuvarande lydelse:)

Å hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af *tolf* för hvart år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

(Föreslagen lydelse:)

Å hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af *aderton* för hvart år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer en-

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer en-

(Nuvarande lydelse:)

ligt föregående två §§ utses, tillsättas jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer *sex*.

(Föreslagen lydelse:)

ligt föregående två §§ utses, tillsättas jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer *åtta*.

Beträffande den uti båda de föreliggande motionerna väckta frågan om upphäfvande af den afgörande röst, som enligt § 72 riksdagsordningen tillkommer ordföranden hos Riksdagens revisorer, derest vid omröstning inom revisionen rösterna i något fall äro lika, anmärker herr Cavalli i sin motion, att påföljden af nämnda stadgande måste, ifall någon meningskiljaktighet af betydelse kunde väntas uppstå mellan ledamöterna från de olika kamrarne, blifva den, att valet af ordförande egde rum icke med hufvudsakligen fästadt afseende på att välja den, som vore för uppdraget skickligast och lämpligast, utan den, hvilken med sin utslagsröst kunde föra fram den mening, som den ena eller andra sidan ville göra gällande. En samvetsgrann man måste det i öfrigt, anser motionären, förefalla synnerligen obehagligt, att många och viktiga frågor afgjordes genom hans röst, och att ansvaret för beslutet drabbade snart sagdt endast honom.

Jemväl denna fråga har förut varit föremål för Riksdagens öfverläggning och beslut. Då vid 1885 års riksdag en proposition med förslag till ny gemensam instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken förekom till behandling inom Första Kammaren, framställdes der åtskilliga anmärkningar mot den i förslaget 3 § intagna bestämmelsen, att vid lika röstetal ordföranden skulle ega afgörande röst. Förslaget i nämnda del blef väl af kammaren godkänt, men att så skedde, berodde, enligt hvad af diskussionen synes framgå, uteslutande af den omständigheten, att grundlagens uttryckliga föreskrift lade hinder i vägen för införande af det förfaringssätt, som vid omröstning inom Riksdagens utskott tillämpas. Uti en vid 1893 års riksdag af herr J. H. G. Fredholm inom Andra Kammaren väckt motion i ämnet framhölls äfven den af herr Cavalli påpekade olägenhet, som ifrågavarande stadgande medförde i afseende å valet af ordförande hos revisorerne. Denna olägenhet ansåg dock motionären vara mindre betydande än den, som framstälde sig, då man underkastade revisorerernas afgifna berättelser en granskning. Deraf ville

det nemligen synas motionären, som om den ena kammarens revisorer allt mera bildade ett parti för sig gent emot revisorerna från den andra kammaren. I samma mån som detta förhållande blefve fullt utbildadt, skulle, menade motionären, den likaberättigade ställning, båda kamrarnes revisorer enligt grundlagen borde till hvarandra intaga, faktiskt komma att häfvas, och detta skulle å sin sida hafva till följd en menlig inverkan på resultatet af statsrevisionens arbeten. Mot en sådan den ena kammarens befarade magtställning inom revisionen gäfves visserligen äfven med nu gällande stadgande i 72 § riksdagsordningen det korrektiv, att man vid val af ordförande alltid låte lotten blifva afgörande för hvilkendera kammarens revisorer ordföranden skulle tillhöra, och genom ett konsekvent vidhållande af detta tillvägagångssätt borde Andra Kammarens ledamöter inom revisionen för framtiden försättas i ett mera gynnsamt läge än det, hvori de befunnit sig på grund af hittills följda förfaringsätt. Men äfven om härigenom jemvigt skulle kunna åvägabringas i den likaberättigade ställning, som begge kamrarnes revisorer enligt grundlagen borde till hvarandra intaga, så undginge man, enligt motionärens förmenande, ändock icke den för statsrevisionens betydelse betänkliga faran, att den ena kammarens revisorer kunde, om de så ville, under hela revisionsförrättningen ensamma bestämma, hvad som i revisionsberättelsen skulle göras till föremål för anmärkning eller icke. Denna fara förebyggdes helt och hållet genom en ändring af § 72 riksdagsordningen i den rigtning, att, då inom statsrevisionen omröstning med slutna sedlar anställes, en sedel alltid borde, i likhet med hvad i § 48 riksdagsordningen stadgades rörande omröstning inom Riksdagens utskott, uttagas och förseglas samt endast i det fall öppnas, att rösterna vid sammanräkandet befunnes lika delade.

Konstitutionsutskottet, som hade att öfver detta förslag afgifva yttrande, förklarade sig finna hvad motionen i denna del innehölle klart och tydligt ådagalägga behovet af att i afseende å omröstningarna hos statsrevisorerna infördes samma ordning, som gälde inom Riksdagens utskott, samt tillstyrkte alltså på de af motionären anförda skäl en ändring af § 72 riksdagsordningen i sådan rigtning.

Då vid denna frågas behandling inom kamrarne intet blifvit anfördt, som kunnat rubba den sålunda af utskottet förut i ämnet uttalade uppfattning, anser sig utskottet, i anledning af de nu förevarande motionerna, höra ånyo tillstyrka upphäfvandet af ifrågavarande grundlagsstadgande.

I afseende å sättet, hvarpå denna grundlagsförändring bör ske, hafva olika förslag blifvit af motionärerna framställda. Under det nemligen herr Cavalli, i likhet med konstitutionsutskottet vid 1893 års riksdag, ansett förändringen enklast kunna ske genom en uteslutning af stadgandet i

§ 72 riksdagsordningen om ordförandens afgörande röst, har deremot herr Ljungman upptagit det af herr Fredholm uti ofvan omnämnda motion framställda förslag i detta hänseende, enligt hvilket ett särskildt stadgande skulle i förevarande paragraf införas derom, att vid revisionens förhandlingar skulle, i afseende å omröstning, tillämpas enahanda ordning, som iakttages inom Riksdagens utskott.

Enär obestriddigen genom en sådan uttrycklig bestämmelses införande i grundlagen hvarje tvekan i afseende å förfaringssättet vid omröstning hos revisorerna efter borttagandet af ordförandens afgörande röst undanrödjes, samt härtill kommer, att det af herr Ljungman framlagda förslaget i detta hänseende vid förutnämnda riksdag blifvit af Andra Kammaren utan votering antaget, anser sig utskottet hafva grundad anledning till att nu ansluta sig till sistberörda förslag.

Enligt herr Ljungmans motion skulle emellertid tillika stadgas, att vid omröstning för beslut om anmärkning blott skulle fordras, att hälften af de närvarandes röster tillstyrkt anmärkningen. Då något giltigt skäl för en dylik förändring icke blifvit af motionären anfördt, kan utskottet icke biträda hans förslag i denna del, särdeles som derigenom otvifvelaktigt utsigterna inom Riksdagen för förslaget i öfrigt skulle betydligt förminska.

Herr Ljungmans motion innefattar slutligen äfven förslag derom, att i § 72 riksdagsordningen måtte införas uttrycklig bestämmelse om rätt för revisor att till revisionsberättelsen foga sin skiljaktiga mening, och att i afseende derå skulle lända till efterrättelse hvad i § 48 riksdagsordningen finnes stadgad för Riksdagens utskott. Ett förslag i samma syfte framställdes af herr Fredholm uti hans förut omnämnda motion vid 1893 års riksdag. Konstitutionsutskottet fann visserligen detta förslag värdt all uppmärksamhet men afstyrkte likväl detsamma, när utskottet ansåg, att, om uttryckligt erkännande åt berörda rätt skulle gifvas, så vore det uti den särskilda instruktion, hvilken innefattade närmare bestämmelser angående revisorernas verksamhet, och ej i riksdagsordningen, som ett stadgande härom skulle hafva sin plats. Första Kammaren biföll utskottets hemställan, hvaremot Andra Kammaren utan votering antog ett i afgifven reservation framlagdt förslag af samma innehåll som det nu af herr Ljungman i förevarande hänseende framställda.

Behovvet af en bestämmelse, hvarigenom den enskilde revisorn fullt och otvetydigt tillerkännes rätt att reservera sig mot af revisionen fattade beslut, torde icke af någon kunna bestridas; och då onekligen berörda reservationsrätt säkrast varder betryggad genom en särskild grundlagsbestämmelse, har utskottet, med fästadt afseende jemväl å den utgång,

förevarande fråga vid ofvannämnda riksdag erhöi inom Andra Kammaren, funnit skäl vara för handen att nu förorda bifall till hvad af motionären uti ifrågavarande hänseende föreslagits.

I enlighet med hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

2:o) att Riksdagen, i anledning af herr Cavallis motion n:o 5 samt herr Ljungmans motion n:o 157, i hvad den afser ändrad lydelse af § 72, andra stycket, riksdagsordningen, måtte antaga följande förslag till ändring af nämnda grundlagsstadgande att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

(Nuvarande lydelse:)

Revisorerne välja sjelfve inom sig ordförande, *hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterne i något fall äro lika.*

(Föreslagen lydelse:)

Revisorerne välja sjelfve inom sig ordförande. *I afseende på omröstning och rätt för revisor att till berättelsen foga sin skiljaktiga mening lände till efterrättelse hvad uti 48 § stadgas för Riksdagens utskott.*

Stockholm den 12 mars 1895.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Bergius*, som anfördt:

»I öfverensstämmelse med den mening, som vid lagtima riksdagarne 1890, 1891, 1892 och 1893 gjort sig gällande i Första Kammaren, håller jag före, att de revisorer, som enligt § 72 riksdagsordningen skola utses för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, icke äro för få för att kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra den dem

åliggande granskning, under förutsättning att denna icke, mera än nödvändigt är, utsträcker till en siffer- och detaljgranskning. Följaktligen har jag icke kunnat biträda förslaget om ökning af antalet revisorer och deras suppleanter.

Beträffande derefter frågan om revisorerernas reservationsrätt ber jag att få återopå ett, med anledning af herr Fredholms motion, af konstitutionsutskottet vid 1893 års riksdag i utlåtande n:o 21 afgifvet yttrande, så lydande:

»Utskottet finner väl hvad motionären anført om reservationsrätten vara värdt all uppmärksamhet, men till ändring af en rikets grundlag torde de anmärkta omständigheterna dock icke föranleda. Väl är det sant, att ledamöterna i Riksdagens utskott i riksdagsordningen uttryckligen tillförsäkrats rätt att lemna kamrarne del af sina skiljaktiga meningar, men hvar eljest skulle en dylik bestämmelse gifvas? I fråga om revisorererna hänvisas deremot i § 72 riksdagsordningen till en särskild instruktion, der närmare bestämmelser angående revisorerernas verksamhet sålunda skola vara att finna. Att denna i motsats till instruktionen för Riksdagens revisorer af riksbanken ingenting innehåller om reservationsrätten må vara en brist, men om uttryckligt erkännande åt denna rätt skall gifvas, så är det uppenbarligen i instruktionen och ej i riksdagsordningen, som stadgandet skall hafva sin plats.»

Hvad slutligen angår det förslag, som dels af herr Ljungman och dels af herr Cavalli blifvit väckt om upphäfvande af stadgandet i § 72 riksdagsordningen att revisionens ordförande eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika, så erkänner jag gerna, att rätt goda skäl blifvit anförda för denna grundlagsändring, men då jag är tveksam, huruvida den skulle komma att innebära en verklig förbättring, har jag ansett mig icke böra med min röst understödja densamma. Men om en sådan förändring anses böra ega rum, torde den, såsom herr Cavalli föreslagit, lämpligast böra ske endast genom utslutning af de i riksdagsordningen § 72 andra stycket förekommande orden: »hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika»; ett särskildt stadgande härom i riksdagsordningen, såsom utskottet nu föreslagit, är, så vidt jag förstår, icke erforderligt. I detta hänseende ber jag äfven att få återopå ett af konstitutionsutskottet i nyssnämnda utlåtande afgifvet yttrande, hvilket synes mig vara fullt riktigt. Detta yttrande lyder sålunda:

»Beträffande det sätt, hvarpå denna grundlagsändring bör ske, har herr Fredholm, enligt hvad af motionen framgår, ansett, att en bestämmelse om huru vid omröstningen skall förfaras icke hör i grundlagen

saknas. Då det emellertid måste vara alldeles gifvet att, om i grundlagen icke finnes någon bestämmelse, som tillägger revisorernas ordförande afgörande röst, enahanda ordning, som vid omröstning inom Riksdagens utskott iakttages, kommer att tillämpas vid revisorernas förhandlingar; och då i allt fall, om en uttrycklig bestämmelse i detta afseende skulle anses nödig, denna rätteligen bör införas i instruktionen för revisorerna, torde förändringen enklast och lämpligast ske genom en utslutning af stadgandet i § 72 riksdagsordningen att ordföranden eger afgörande röst, derest vid omröstning rösterna i något fall äro lika»;

af herr *Gustaf Andersson*, som instämt med herr *Bergius*;

af herr *Gustaf Berg*; samt

af herrar *Helander, von Strokirch* och *Samzelius* beträffande utskottets hemställan i *andra punkten*.

Herrar *Alin, Behm*, friherre *Wrangel von Brehmer* och *Unger* hafva velat tillkännagifva, att de icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.